



## ZA NAŠE PRAVICE

Kadar Slovincem voda v grlo teče, tedaj jih sreča pamet. Ali je tedaj še čas za reševanje ali ne, je seveda drugo vprašanje.

Poslednja namera italijanske vlade, da na Goriškem uniči samostojno slovensko šolstvo, je združila vse slovenske politične, stanovske, kulturne in študentske organizacije v skupni protestni resoluciji, ki so jo naslovili na italijanske politične činitelje. Poleg Komunistične partije tržaškega ozemlja naletite med podpisniki na obe Demokratski zvezi, na Slovensko katoliško skupnost in vse mogoče in nemogoče slovenske organizacije, o katerih je človek komaj kdaj slišal.

Že dalj časa se je šušljalo, da pripravlja rimska vlada zakonski osnutek, po katerem bi sicer slovenske šole na Tržaškem ostale, saj so zajamčene v londonskem memorandumu, toda slovenske šole na Goriškem bi praktično stopile na pot likvidacije. Kajti namesto osnovnih šol in slovenske nižje srednje šole, slovenske strokovne šole, slovenske klasične gimnazije z licejem in slovenskega učiteljskega bi se ustanovile slovenske paralelke na italijanskih istovrstnih šolah. Tako bi ne samo nastavljanje slovenskih učiteljev postalo problematično, ampak bi tudi šolske programe sestavljali italijanski šolniki. Poleg tega bi celo vpisovanje v take paralelke bilo tvegano, saj bi morali učenci vlagati prošnjo na posebno komisijo in izrecno izjavljati, da v družini upošteva slovenski jezik in da pripada slovenski etnični skupini.

Kadarkoli prej so se taki glasovi širili, so kasneje utihnili ali pa so jih na enem ali drugem uradnem mestu znikali. Toda 28.decembra lani je ta zakonski osnutek odobril ministrski svet in zdaj zavisi samo od parlamenta, če ga bo sprejel.

### Na Koroškem nič bolje

Že precej časa sta si Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem skupno prizadevala, da bi dosegla pri dunajski vladi uveljavitev 7.člena avstrijske državne pogodbe, ki zadeva slovenske in hrvatske manjšinske pravice. Kljub mnogim posvetom, intervencijam in obljubam, je v glavnem vse ostalo pri besedah.

Toda v isti državni pogodbi je bilo tudi določeno, da do konca letošnjega januarja pripada interpretacija te pogodbe veleposlanikom štirih velesil na Dunaju. Te poti so se 15.januarja poslužili zastopniki zgoraj omenjenih slovenskih skupin in Hrvaškega kulturnega društva na Gradiščanskem ter opozorili veleposlanike na očitno kršitev državne pogodbe.

\* \* \* \*

Čisto mogoče je, da gledamo na obojno vprašanje preveč skozi angleška očala, toda ali res ni možnosti, da bi se tako na Koroškem kot na Primorskem pritožili na zadevno sodišče - ustavno ali odgovarjajoče - in tam z razsodbo dosegli, da bo državna oblast spoštovala ustavo, ki v enem in drugem primeru ščiti naše manjšine? Taka pot je brez dvoma draga in počasna. Če je sami Zamejci ne bi bili v stanju izpeljati, pripade naloga vsem slovenskim in hrvaškim izseljenskim organizacijam in matični Jugoslaviji, da bodisi z denarjem bodisi z najetjem pravnih svetovalcev svetovnega slovesa pripomorejo slovenski in hrvaški stvari do zmage. Prepričani smo, da bi pri tem tudi srbski izseljenci radi sodelovali. Toda na manjšinskih vodnikih je zdaj beseda!

Uredništvo



VEČ KRUHA - MANJ REVOLUCIONARNIH TEŽENJ

Glavni poudarek družbenega plana Jugoslavije za 1957 leto je na izboljšanju življenskega standarda prebivalstva, zlasti delavcev in uslužbencev, in na dvigu kmetijske proizvodnje, ki naj zagotovi več proizvodov za domače tržišče in manj za izvoz. Za izvoz naj bi prišli predvsem v obzir industrijski izdelki, za uvoz pa predmeti široke potrošnje in surovine za povečanje proizvodnje potrošnega blaga v domačih tovarnah. Življenski standard delavcev in uslužbencev naj bi se dvignil s povečanjem plač in boljše preskrbo z živili in potrošnih predmetov, medtem ko bi življenski standard kmeta in kmetijskih proizvajalcev zavisel predvsem od povečane kmetijske proizvodnje. To proizvodnjo upajo dvigniti s povečanjem investicij. Gibanje investicij v tekočem letu - in s tem namere družbenega plana - je razvidno iz primerjave z investicijami v preteklih dveh letih: (v procentih)

	<u>1955:</u>	<u>1956:</u>	<u>1957:</u>
Industrija in rudarstvo	49,7	43,8	38,9
Kmetijstvo	5,6	7,3	8,9
Vodno gospodarstvo	- -	1,1	1,3
Gozdarstvo	2,1	2,0	2,0
Gradbeništvo	2,6	3,4	4,0
Promet	18,5	19,8	21,0
Trgovina in gostinstvo	4,6	4,7	4,2
Obrt	0,9	1,0	1,0
Celotno gospodarstvo	84,0	83,1	81,3
Družbeni standard	16,0	16,9	18,7
Vse investicije skupaj	100,0	100,0	100,0

Kot smo opazovali že v preteklosti, so investicije za izgraditev industrije polagoma padale z usvajanjem počasnejšega tempa v industrializaciji dežele. Neka teri tkzv. ključni objekti so bili odloženi na nedoločen čas, medtem ko je tempo dela na drugih objektih zavisel predvsem od važnosti njihovega takojšnjega do-prinosa k celotnemu gospodarstvu. To bo tudi kriterij za dodelitev investicij v tekočem letu. Nemoteno se bo nadaljevala samo izgradnja prvega kombinata aluminija, za katerega so na razpolago sovjetska in vzhodno-nemška sredstva.

Investicije za kmetijstvo se bodo trošile na mehanizaciji dela, izgradnji go-spodarskih objektov, večjem nakupu živine, večji uporabi umetnih gnojil (80 kgna hektar v primeri s 53 kg leta 1955 in 10 kg leta 1953), in melioracijskih del, od katerih bo najvažnejše nadaljevanje prekopa Donava-Tisa-Donava, vrsta sistemov za umetno namakanje in mere za zaščito pred poplavami. En četrto milijona hektarjev bodo posejali z 41.000 tonami kvalitetne semenske pšenice in 350.000 hektarjev s 15.000 tonami semena hibridne koruze.

Gradbeništvo se bo predvsem pečalo z graditvijo novih stanovanj in komunalnih objektov, šol, bolnic, itd. Vprašanje stanovanj je zlasti pereče zaradi stalnega naraščanja mestnega prebivalstva. Veliko število novih delavcev živi s svojimi družinami v lesenih barakah v predmestju, ki postajajo legla socialnega zla in bolezni. Pojavljajo se zato zahteve, da bi občinski odbori zavrnilo prošnje podjetij za najem novih delavcev, dokler jim ta podjetja ne preskrbe primerna stanovanja. Gotova podjetja so že začela graditi stanovanja za svoje potrebe.

Kar se tiče prometa, smo slišali Kardeljeve pripombe in kritike v jugoslovanski skupščini. Povečanje investicij v ta namen kaže, da bodo skušali stanje popraviti s povečanjem voznega parka. Predviden je nakup 1600 tovornih vagonov, 20 motornih vlakov, 30 lokomotiv in večje število tovornih avtomobilov. Novih železnih prog ne bodo gradili, pač pa bodo nadaljevali gradnjo proge Titograd-Bar zaradi železarne v Nikšiču in kombinata aluminija v Titogradu. Nadaljevali bodo tudi elektrifikacijo na progi Postojna-Ljubljana. Povečati tudi mislijo morskino rečno brodovje, kakor tudi število potniških letal.

Investicije za obrt so še vedno na nizki stopnji, čeprav se potrebe večajo, ker vedno več obrtnikov zapušča svoje obrate in odhaja v industrijo. Vzrok temu je obdavčenje, posledica pa pomanjkanje uslužnostnih obratov, ki se pečajo s popravili. Toda to vprašanje skuša država prepustiti v reševanje občinam na terenu.

Proračunska sredstva se delijo v procentih na: gospodarstvo 25,4; splošni investicijski sklad 12,2; sklad socialnega zavarovanja 12,8; federacija 26,0; ljudske republike in ljudski odbori 23,6; skupno 100,0.

Iz tega je razvidno, da gospodarske organizacije razpolagajo z eno četrtino vseh sredstev, organi federacije z eno četrtino, in republike in občine z eno če-

trtino. Investicijski sklad se deli po tabeli, ki sem jo omenil na začetku. Stroški federacije obsegajo stroške za narodno obrambo - ki so največji in predstavljajo skoro 10% vsega narodnega dohodka -, zvezni proračun, dotacije republikam, odplačevanje posojil, regresi (podpora za vzdrževanje cen), sklad za pospeševanje kmetijstva, vodni sklad, sklad za raziskovalna dela in družbene rezerve.

Primanjkljaj trgovinske in plačilne bilance bo še vedno znaten in gre predvsem na račun uvoza živil. Dokler se torej ne bo dvignila kmetijska proizvodnja in uvoz znižal, je težko računati, da bi Jugoslavija mogla trošiti večje zneske za nadaljno industrializacijo.

Kar se tiče zvišanja plač, ki je stopilo v veljavo 1.januarja tl., in ki naj predstavlja eno komponento v zvišanju življenjskega standarda, si je potrebno ogle dati plačno lestvico v luči osnovnih stroškov, ki jih ima posameznik zlasti pri prehrani. Prehrana v tkzv. delavsko-uslužbenskih menzah stane mesečno od 5.600 do 8.500 dinarjev. Kilogram mesa stane najmanj 200 dinarjev, a cena obutvi in obleke gre v tisoče. Nova plača uslužbencev v I.plačilnem razredu znaša 23.000 dinarjev, v XX.razredu pa 7.200 dinarjev. Plače delavcev se gibljejo med 6.500 in 13 tisoč 500 dinarjev, kar zavisi od kvalifikacij in rok službe. Učitelji, profesorji, sodniki in javni tožilci imajo poleg tega še posebne doklade, ki se gibljejo od 1.500 dinarjev za učitelja do 12.000 dinarjev za sodnike zveznega vrhovnega sodišča. Vse bo torej zaviselo od stabilnosti cen, a te seveda od večje proizvodnje in založenosti trgovin. V skladu s planom se bodo investicije trošile na začetku leta počasneje, tako da jih bo možno preusmeriti, ako se bo pokazalo, da proizvodnja ne odgovarja novi kupni moči prebivalstva. Sodeč po tem, izgleda, da so oblasti odločene vzdrževati višji življenjski standard tudi za ceno znižanja investicij na drugih področjih. Pol želodec pač ni zaveznik revolucionarnih teženj - in tega se po poljskih in madžarskih dogodkih v Beogradu dobro zavedajo.

(ds)

#### JUGOSLOVANSKA KRONIKA

Od 5. do 14.marca bo obiskala Veliko Britanijo jugoslovanska parlamentarna delegacija pod vodstvom Moše Pijade, predsednika Zvezne skupščine. V delegaciji se bodo nahajali Osman Karabegović, predsednik izvršnega sveta Bosne in Hercegovine; Anka Berus, članica izvršnega sveta Hrvatske; Edo Jardas, predsednik okrajnega odbora za Reko; Borko Temelkovski, predsednik zbora proizvajalcev narodnega sobranja Makedonije; in inž. Ivo Pinterič, direktor posavskih rudnikov svinca, cinka in barita v Litiji.

Skupina predstavnikov jugoslovanskih ljudskih odborov bo letos obiskala Coventry. Delegacija zagrebškega odbora pa bo obiskala Birmingham, Anglija.

Novi jugosl. veleposlanik na Madžarskem je postal Jovo Kapičić. Poslanstvo v Budimpešti je bilo šele pred nedavnim povišano v veleposlaništvo.

Dr.Aleš Bebler, veleposlanik v Franciji, je postal tudi izredni poslanik v Tuniziji.

Nedavno je umrl Sava Kosanović, bivši Titov veleposlanik v USA. Leta 1953. je postal član zveznega izvršnega sveta. Pred vojno je bil generalni sekretar sa mostojne demokratske stranke in narodni poslanec.

Kongres Zveze komunistov Jugoslavije se bo vršil novembra meseca v Ljubljani. Na programu bodo tri točke: 1) Politični referat; 2) Organizacijsko poročilo centralnega komiteja; in 3) referat o programu ZKJ.

Pogajanja za sklenitev trgovske pogodbe med Vzhodno Nemčijo in Jugoslavijo so propadla, ker so Nemci zahtevali, da po godbo podpišejo odgovarjajoči ministri. Ker jugoslovanska vlada uradno ne priznava vzhodno-nemške vlade, tej zahtevi ni bilo mogoče ugoditi. Jugoslovanska delegacija se je zato hotela vrniti domov, toda na potovanju po železnici so jo Nemci vrgli z vlaka, češ, da nima potrebnih viz za potovanje skozi Vzhodno Nemčijo. Delegacijo so na kamionu odpeljali v Berlin, kjer pa so jo Jugoslava ni takoj pobrisali v zahodni del mesta, in od tam odpotovali v Monakovo z letalom. Malo je manjkalo!

Okrog 300 privatnih avtomobilov je bilo zaplenjeno na jugoslovanskih mejah v teku zadnjih dveh let, ker so baje "prevažali prepovedano blago" - nylon nogavice itd. Največ so jih zaplenili Nemci (okrog 100), nato pa Avstrijcem in Italijanom. Avtomobile so nato prodali na dražbi predstavnikom državnih podjetij po minimalni ceni £2.000 za vsakega.

KOLENDAR IZ ARGENTINE

Letošnji Zbornik-Koledar "Svobodne Slovenije" je v večji meri posvečen slovenski besedi, prozi in liriki, kot so bili dosedanji. Poleg že običajnega izseljenskega letopisa, ima koledar letos prvič tudi mladinski del "Kotičkovega strička".

Lani mi je nekdo pisal, da se mu zdijo argentinski zborniki-koledarji preveč obrnjeni nazaj, v preteklost; da premalo zrejo v bodočnost in površno raziskujejo današnjo slovensko stvarnost. Iz tega vidika se mi letošnja razporeditev snovi zdi boljša, ker se z ozirom na celoto ne obrača preveč nazaj, toda pogledi v bodočnost so še vedno šibki. Kako vse drugačni bi mogli biti "Slovinci na kršćansko demokratski tribuni", če bi bili pisani manj reportersko pa zato bolj na čelno, programatsko! Bolje se pa odreže zbornik z ocenjevanjem današnje stvarnosti: "Povojna industrializacija Jugoslavije" je lep in zanimiv pregled tega razvoja, čeprav se mi zdi, da avtor ne vidi nobene svetle točke. Brez dvoma so tudi pozitivne točke, čeprav seveda v občutni manjšini. Res pa je, da te bolj stopijo v ospredje, če človek gleda na jugoslovanski položaj kot celoto in ne le iz zornega kota industrije.

Kot običajno začenja z "Žarkom upanja" dr.Miha Krek. Če bi ta uvod pisal v oktoberskih dneh, bi njegova beseda mogla biti ne le "žarek" ampak pravo "sonce upanja". Toda za registracijo je treba povedati, da je avtor slutil bodoči razvoj, čeprav bi ga mogel po dogodkih v Poznanju vsekakor bolj otipljivo nakazati, če že ne napovedati. Ni pa dr.Krek prepričljiv, ko pravi, da Slovenci v emigraciji "dajemo neprecenljivo moralno oporo" molčečim bratom in sestram v domovini. Glasovi iz Slovenije govore o vzdušju zapuščenosti in "brezperspektivnosti". V članku pogrešam tistega, kar bi morali dobiti od političnega voditelja: kako in s čim naj izseljenski Slovenci pripomremo, da bodo žarki v naši domovini postali sonce upanja. V tem pogledu je naslednji članek, "Pismo v leto 1957" škofa dr.Rožmana mnogo bolj vodniški, ne samo na verskem, duhovnem polju ampak tudi na političnem, čeprav se Prevzvišeni v to področje gotovo ni hotel neposredno vmešavati, a je vendar potegnil rdečo nit: "Slovinci smo del južnih Slovanov. Sosede nas je naredil Bog, bodimo si torej vsaj dobri sosede, prijatelji brez zahrbtnosti. Ako skušajo večji narodi ustvariti prijateljske odnose s prav tako velikimi sosedi, kolikor bolj mi južni Slovani - štiri ali pet malih narodov nas je, ki smo vsak zase malo pomembni v zboru narodov, vsi skupaj pa bi mogli vendar precej odtehtati." Založnik Zbornika bi dobro naredil, če bi vse škofove besede minulih let zbral in v celoti izdal. Kako enostavno in stvarno opiše n.pr.letos Slovence: ni smo ustvarjeni po isti šabloni, ampak smo ljudje s telesnimi in duševnimi lastnostmi, kot nas je ustvaril Stvarnik. Zato tudi "razlike med nami", čeprav smo si "skoraj vsi" edini v tem, da gre za svobodo, mir, pravico itd. Kot se Slovenci v glavnih potezah torej strinjamo, se pa razlikujemo v izberi sredstev in potov, kar pripelje do "borbe" mnenj, pri čemer pa mora vedno biti spoštovana človekova osebnost. Z mislijo, da bi nas leto 1957. približalo idealu - biti bratje in se stre v Kristusu - zaključuje škof svojo poslanico.

Vpliv cerkvenih dostojanstvenikov

Članek "Ob 40-letnici Majniške deklaracije" bi mogel biti boljši. Avtor dr. Ivan Ahčin se pač bolje izkaže na področju sociologije kot pa zgodovine. Dogodki okoli zedinjenja niso bili tako enostavni, kot jih je popisal. Tudi Slovenci nismo velik del odgovornosti, v nekaterih stvareh sploh izključno odgovornost, da so se stvari razvijale in razvile, kot so se. Skrbna študija Albina Prepeluha bi n.pr. mogla avtorju koristiti. Nima smisla skrivati, da za skupno državo in za mirovno konferenco enostavno nismo bili pripravljeni, četudi je genialni Evangelist z Majniško deklaracijo dalekovidno preprečil naš možni politični pogin. Toda to je bilo premalo, ko je bilo treba reševati konkretna politična vprašanja in upoštevati mednarodne dogodke. Prav ta "majniška" razprava bi mogla biti odličen politični memento mlademu slovenskemu rodu, če bi se avtor skrbno lotil zadeve; tako pa vsa stvar izpade več ali manj propagandistično za "slovensko državo".

Toda vse čestitke in priznanje urednikom zbornika za ponatis članka pokojnega nadškofa dr.Jegliča o "Majniški deklaraciji"! To besedilo predstavlja nedvomno vrhunec med vsemi zgodovinskimi dokumenti in razpravami, kar jih je Zbornik vsa leta nazaj objavljaj, vključno lanskoletni dr.Kuharjev "koroški plebiscit".

Dr.Jeglič nam ni samo izredno jasno in preprosto popisal, kako je prišlo do njegovega podpisa na Majniški deklaraciji. Iskreno je tudi pokazal, kako je spo-

dnesel noge šefu Slovenske ljudske stranke dr. Šušteršiču, kako mu je preprečil razpust stranke in ustanovitev nove kmečke, čeprav je imel škof proti sebi "nad polovico duhovnikov". Kot nekaj nedoumljivega za normalne politične razmere bere človek, kako je načelnik stranke ostal brez vpliva na javnost, ker mu je škof pred nosom odvzel - tisk. Ta primer več kot dovolj pojasnjuje zagonetno razmerje med stranko in Katoliškim tiskovnim društvom, ki je izdajalo strankin tisk ter vplivom, ki so ga nanj imeli predstavniki Cerkve. Na to je že pred časom prav v KLICU TRIGLAVA opozoril msgr. Škerbec, ki hudo zameri nadškofu Jegliču tak politični poseg.

Marijan Marolt je lepo opisal "slovensko kmečko hišo", Rudolfu Šmersuju pa je v zanimivi razpravi o federaciji in konfederaciji spodrsnilo, ko piše o britanskem imperiju, a pri tem misli na Commonwealth. Novi sociolog Edi Gobec prav prikupno piše o družbi in družboslovju v Ameriki.

Za letošnjo štirideseto obletnico smrti dr. Janeza Ev. Kreka je prispeval dolg članek Joško Krošelj. Iz različnih vidikov opiše tega "največjega Slovenca", kot je rekel Ivan Cankar. Lep doprinos v spomin Evangelistove 40. letnice smrti.

In še bi se dalo pisati o zborniku... Kljub nekaterim pomanjkljivostim je ta knjiga gotovo vredna svoje cene, saj za ta denar ni mogoče nikjer v tujini dobiti slovenske knjige velikega formata z 250 stranmi besedila, zanimivega in poučnega, z mnogimi ilustracijami.

D.J.

(Zbornik je v Angliji možno naročiti v Slovenski pisarni, Slovenski Dom, 62, Offley Road, London S.W.9.)

#### DOBRODELNO DRUŠTVO SVOBODNIH DRŽAVLJANOV JUGOSLAVIJE

V osmem finančnem letu Dobrodelnega Društva Svobodnih Državljanov Jugoslavi je, ki ima svoj sedež v Londonu, so znašali dohodki £9,809.19.5d in izdatki £8,249.12.4d, od česar je bilo izdano v vidu podpore posameznim članom preko se dem in pol tisoč funtov. Od dohodkov je bilo samo pet funtov nabrane članarine. Vse ostalo so prispevali v večini angleški in ameriški podporniki društva, zlasti Odbor za Svobodno Evropo v New Yorku. Od časa do časa prejme manjši znesek od tega društva tudi SOCIALNI SKLAD 29. OKTOBRA.

#### SLOVENCİ V NEMČIJI

Upravnik SOCIALNEGA SKLADA 29. OKTOBRA je objavil sledeče sporočilo:

"Po zbranih podatkih kaže, da je be = gunsko taborišče Valka pri Nuernbergu najbolj potrebno pomoči. Število slovenskih beguncev stalno narašča in še ti so zadnje čase v mnogih ozirih potisnjeni nekoliko na stran, ker imajo stotine in stotine madžarskih beguncev prav zaradi svojega števila razumljivo prednost, tem bolj, ker so posamezne vlade izdale imigracijske določbe, s katerimi se lahko okoristijo zgolj Madžari. To je videti zlasti, kar zadeva priznanje azila v Nemčiji; toda nič boljše ni za one, ki bi radi emigrirali v druge dežele. Kaže, da so stiki med tem taboriščem in slovenskimi izseljenci izredno šibki, sicer v Valki ne bi tožili, da ne vedo, na koga naj se obrnejo.

Poleg praktične pomoči - emigriranje, denar in hrana ter obleka - bi Slovenecem v Valki prišli prav tudi razni slovenski časopisi in sploh kakršnakoli slovenska literatura, posebno knjige; mladini bi te koristile najbolj.

Vsi Slovenci so organizirani v "Slovenskem katoliškem društvu sv. Barbare", toda njihova sredstva so tako šibka, da morajo sproti zbirati za poštnino, da lahko kam pišejo.

Katerakoli izseljensko-emigrantska organizacija ali založba bi želela pomagati, naj piše na naslov predsednika društva g. Jožeta Ferliča, Valka Lager, Nuernberg 39, West Germany."

#### AMERIŠKA POMOČ JUGOSLAVIJI

Jugoslavija je prejela od 1950. leta do 25. januarja t.l. tri in pol milijona ton pšenice iz Združenih Držav. Večina je bila poslana brezplačno kot gospodarska pomoč, nekaj pa na kredit na 40 let. Samo v gospodarskem letu 1956-1957 bo Jugoslavija prejela milijon ton pšenice iz Amerike.

Newyorška založba Doubleday & Co. bo izdala dve knjigi z deli jugoslovanskih pripovednikov tekom letošnjega leta. V eni bo vključena tudi ena Cankarjeva in ena Kranjčeva proza. Dela ostalih so dela avtorjev, ki žive v Jugoslaviji, tako Andriča, Kosmača in Rastka Petroviča.

Jugoslavija je odobrila Madžarski kredit v znesku dveh milijonov dolarjev in nekatere olajšave v izmenjavi blaga.

KNJIŽNI TRG

Petar Martinović-Bajica: MILAN NEDIĆ. - V izdaji autorja. Chicago 1956. 509 strani. Cena: 5 dolarjev.

Pisec knjige, bivši jugoslovanski major Petar Martinović-Bajica se je za časa okupacije nahajal v Srbski Državni Straži (po vlogi in sestavi podobna slovenskim domobrancem), ki jo je osnoval general Nedić, predsednik "Vlade narodnog spasa". S svojo obsežno knjigo, v kateri je objavljena kopica važnih in nevažnih, preverjenih in nepreverjenih dokumentov ter lastnih zaključkov in pogledov, želi autor dokazati, da Milan Nedić ni bil niti kvisling niti izdajalec, marveč da se je pod okupacijo oprijel nehvaležne vloge predsednika vlade z željo, da bi zmanjšal žrtve in ohranil srbske glave pred pobesnelimi okupatorji Srbije: Nemci, Bolgari in Albanci. Knjiga je v glavnem namenjena ameriškim srbskim izseljencem kakor tudi Srbom, ki se za časa vojne niso nahajali v okupirani Srbiji. Srbi, kot tudi Slovenci, ki so za časa okupacije našli v Nedićeви Srbiji pribežališče, vedo, da Nedić ni bil niti kvisling niti izdajalec.

G.Martinović-Bajica ne piše samo o življenju in delu generala Nedića pod okupacijo, marveč združuje v gotovem pogledu biografijo Nedića z lastno autobiografijo in kroniko dogodkov, kot jih je sam doživljal in razumel. Knjiga je zanimiva, čeprav je nemogoče, da bi se vsakdo strinjal z gotovimi piščevimi pogledi, kar se n.pr. tiče modrosti kralja Aleksandra, pokvarjenosti Hrvatov, nesmisla 27.marca, veličini Ljotića in podobno. G.Martinović-Bajica ni zgodovinar, toda ker je sam sodeloval v gotovih dogodkih, ki jih opisuje, in ker je proizvod predvojne vojaške vzgoje, mu ni mogoče zameriti, da ni docela nepristranski. Stvari pač poskuša predstaviti tako, kot jih je sam videl in razumel in izgleda, da meni, da so njegovi zaključki in pogledi zato edino pravilni. G.Martinović-Bajica je Srb-Črnogorec, brezkompromisni monarhist, nacionalist in antikomunist in vsi njegovi pogledi na preteklost, sedanjo in bodočnost so pobarvani s temi karakteristikami.

Knjiga je nedvomno važen doprinos zgodovini Srbov in Jugoslavije in bo za bodoče zgodovinarje neprecenljive koristi. Srbi so - in to jim je lahko v čast - izdali prilično veliko število knjig v emigraciji, največ o Draži, a precej tudi o drugih ljudeh in dogodkih. Na ta način bodo ostali mnogi manjši dogodki ohranjeni in boljše ter popolnejše osveščili velike centralne osebnosti in dogodeke. Niti ena izmed teh knjig - pa tudi ne ta poslednja - ni pisana nepristransko,

marveč so vse pod vplivom nazorov samih piscev. To je seveda ne le razumljivo, marveč v veliki meri tudi dobro, ker nudi zgodovinarjem važno informacijo o mentaliteti pisca in potem njega tudi o mentaliteti, pojmovanju, vzgoji in psihologiji sredine in časa, iz katerega je pisec izšel. Poleg vrednosti, ki jo imajo take knjige za zgodovino, predstavljajo one tudi gotovo vrednost za Slovence in Hrvate, ki jih bodo čitali, ne da bi se pri tem želeli spuščati v debato o piscih in njihovem tolmačenju dogodkov, kajti potem teh knjig, ki so namenjene izključno Srbom, se bodo boljše poznali vsaj z enim delom Srbov, njihovi mentaliteti itd. V tem pogledu bo knjiga g.Martinovića-Bajice koristna celo za one Slovence, ki so ves čas živeli med Srbi in bili priča dogodkov, ki jih navaja. S.L.

Prejeli smo v oceno:

- Koledar-Zbornik "Svobodne Slovenije" za leto 1957. Buenos Aires.Argentina.
- Slovenski visokošolski zbornik 1956. St.Louis, Mo., U.S.A.

NOVA SLOVENSKA PLOŠČA

Slovenski pevski zbor KOROTAN iz Clevelanda je nedavno posnel ploščo s številnimi slovenskimi pesmimi za moški in ženski pevski zbor. Plošča spada v kategorijo "long-playing records" in bo kmalu na razpolago Slovcem v Angliji in USA, kjer je cena tri in pol dolarja. Kdor bi ploščo želel nabaviti, naj se obrne na PEVSKI ZBOR KOROTAN, 1032 East 74th Street, Cleveland 3, Ohio, U.S.A.- odnosno v Angliji na naslov K.T.: BM/TRIGLAV, London W.C.1.-

PAKETI BEGUNCEM

Doslej še noben Slovenec, ki živi kot begunec v Avstriji ali Nemčiji, se ni obrnil na organizacijo "The Wings of Friendship" za kak paket z obleko in hrano. SOCIALNI SKLAD 29.OKTOBRA opozarja na to priložnost vse potrebne begunce. Pišite na naslov: "The Wings of Friendship", Port Navas, Falmouth, Cornwall, Gt.Britain. - odnosno na SOCIALNI SKLAD 29.OKTOBRA: BM/TRIGLAV, London W.C.L. Gt.Britain. Na to opozarjamo tudi vse čitatelje Klica Triglava, ki imajo znance med begunci v Nemčiji ali Avstriji.

KLIC TRIGLAVA izhaja vsako prvo in tretjo soboto v mesecu. Naročnina znaša: 24/- letno, 6/- četrtletno, odn. protivrednost v drugem denarju. Posebno doplačilo za letalsko poštnino.

6. MARCA 1957. SE BO RODILA NOVA DEMOKRATSKA DRŽAVA!

Naša emigracija je tako zaposlena sama s seboj, da bo ali docela prezrla ali pa samo na kratko omenila dogodek velike svetovne važnosti: rojstvo nove demokratske države. 6. marca bo postala nekdanja britanska kolonija ZLATA OBALA (Gold Coast) v Afriki neodvisna od Velike Britanije, podobno kot nedavno Indija, Pakistan, Cejlon, Burma, Malaja in Sudan. Kljub temu se še najdejo ljudje, ki obtožujejo Veliko Britanijo - imperializma in kolonializma!

Nova država, ki so jo njeni državljani preimenovali v GHANA, bo urejena na federativni osnovi. Predlog ustave, ki so ga sestavili s sodelovanjem politikov bodoče države GHANA, je objavil britanski kolonialni urad 9. februarja t.l. Ta dokument bi precej koristil tudi onim slovenskim emigrantom, ki se zanimajo za jugoslovanska ustavna vprašanja, ker so problemi države Ghana precej podobni problemom države Jugoslavije.

Nova država bo ostala v britanski skupnosti narodov (Commonwealth) in britanska kraljica ne bo samo glava Commonwealtha, marveč tudi kraljica države Ghana, podobno kot je še kraljica Avstralije, Kanade, Nove Zelandije itd. Ghana bo imela parlamentarni sistem vladavine, podoben britanskemu in drugih neodvisnih držav Commonwealtha. Vsaka federativna edinica bo imela svoj parlament in odgovornosti enih in drugih so določene do podrobnosti.

Ghana bo imela pet federativnih edinic: Vzhodni Togoland, Zapadni Togoland, Trans-Volta Togoland, Ashanti in Severna Ozemlja. Meje med posameznimi edinicami so precej zamotane in problem razmejnitve še ni rešen zadovoljivo. Toda v predlogu ustave se nahaja procedura, po kateri se bodo mogle meje kasneje popravljati. Predvidene pa so tudi možnosti upostavljanja novih federativnih edinic.

Črnci, prebivalci države Ghana, niso tako politično zreli kot so njihovi nekdanji gospodarji Britanci. Toda za časa britanske uprave je bil zgrajen kader politično zrelih, demokratsko nastrojenih in v večini angleško šolanih mlajših političnih ljudi. Ni dvoma, da bo nova država naletela v prvih dneh svoje neodvisnosti na težave, toda enako ni dvoma, da bo možno najti demokratsko rešitev za vse probleme.

Naša emigracija, vsaj tisti del, ki se poskuša aktivno baviti s politiko, a zlasti z ustavnimi vprašanji, jemlje za primer, kako rešiti naše probleme, načine, na katere so podobne probleme rešile Združene Države, Velika Britanija ali Francija. Zelo poredko ali pa nikdar ne zahajajo v globlji študij načinov, na katere so podobne probleme rešili manjši narodi. Naš slučaj je mnogo bolj podoben slučaju države Ghana kot pa kateremu koli primeru velikih držav. Politična zrelost, posebno pa demokratski duh, je pri obeh - pri nas in pri Ghani - na približno enaki višini. Ghana je celo v toliko na boljšem, da ima veliko število šolanih ljudi, ki bodo zavzeli vodilna mesta - in ki so obenem tudi demokratsko nastrojeni. (Upam, da ne bo ta moja trditev izzvala proteste pri posameznikih, češ, kako se upam primerjati naše ljudi s črnci iz črne Afrike!)

Vsak iskreni demokrat mora pozdraviti ustvaritev te neodvisne demokratske države črncev, kakor tudi odločitev Velike Britanije, ki je pri tem pomagala. Mnogi emigranti bodo seveda videli v tem še en znak slabosti in razpadanja britanskega imperija!

S. Lebarič

NOVO DRUŠTVO V KANADI

Ob zaključku redakcije smo prejeli naslednje obvestilo:

3. februarja t.l. se je osnovalo v Hamiltonu, Ontario, Kanada, nepolitično slovensko društvo "SLOGA". Na ustanovnem sestanku je bil sprejet društveni pravilnik in izvoljen upravni odbor.

FOLKLORNI FESTIVAL

Januarskemu folklornemu festivalu v Angliji je prisostvovala tudi skupina macedonskih plesalcev "Orce Nikolov".

(Pisma uredniku. Konec z 8. str.:)

To namreč predstavlja dejstvo - in ne mišljenje. "Govoriti v imenu nekoga" pomeni izražati mišljenje onega, ki je dal pooblastilo. Po logiki g.R.V. bi n.p.r. jaz govoril v imenu vsega človeštva, ko bi izjavljal, da je zemlja okrogla!

B. Simonič

G. urednik! - Od srca se Vam zahvalim, da ste vendarle zaključili razpravo med g. P. in g. Simoničem. Bal sem se, da bo motila zbranost na sodni dan. M.T.

Pisma uredniku naslavlajte na:

BM/TRIGLAV, London, W.C.1.

## PISMA UREDNIKU

"Hrvatska razburjanja".- G.urednik! V Klicu Triglava od 5.januarja tl.ste objavili poročilo ABC-ja o pisanju AMERISKEGA HRVATSKEGA GLASNIKA, ki je napadal Slovence - verjetno Slovence doma in ne v emigraciji - zato, ker smo Hrvatom ugrabili 25 istrskih vasi. Ne vem kake politične smernice med hrvatskimi begunci zastopa ta časopis, toda ni dvoma, da Hrvatom bilo katerih političnih pogledov odstop teh vasi ne more biti po godu, enako kot nam Slovencem ne bi bilo po godu, če bi se nekaj slovenskih vasi nekega lepega dneva našlo na upravem ozemlju Hrvaške. Vendar je smešno napadati Slovence za to, kar se je zgodilo, saj večji del krivice nosijo sami Hrvati.

Ta problem v celoti v precejšnji meri osvetljuje pismo, ki so ga hrvaški duhovniki iz Istre naslovili na Zvezno Skupščino v Beogradu in ki ga je priobčil kanadski HRVATSKI GLAS dne 31.12.1956. Podpisniki tega pisma izjavljajo, da se je agitacija za priključitev teh vasi Sloveniji začela že za časa vojne in sicer z motivacijo, da te vasi gravitirajo ekonomski k Sloveniji in ne k Hrvaški. Po londonskem sporazumu o Svobodnem tržiščem ozemlju se je ta agitacija še povečala in dne 27.2.1955. se je v Gradini vršil zbor prebivalcev teh vasi, na katerem se je večina njih odločila za priključitev republikli Sloveniji, toda istočasno poudarila, da se prebivalci še vedno smatrajo za Hrvate. Istrski duhovniki so poslali svoj apel Zvezni Skupščini potem, ko je Hrvaški Sabor priključitev teh vasi že odobril, a se za odlok Slovenske Skupščine še ni vedelo. Namen pisma je bil, da apelira na Zvezno Skupščino, naj tega odloka ne odobri.

Resnici na ljubo je treba priznati, da je bilo neprimerno od slovenskih mero = dajnih činiteljev doma želeti dobiti na slovensko upravno področje neslovensko prebivalstvo in da bi bilo umestno ta odlok preklicati, vendar je jasno, da jim kaj takega ne bi uspelo, če prebivalci teh vasi sami tega ne bi želeli. Kot demokratski Slovenci obsojamo podobne nepotrebne teritorialne razmejitve, ki ne povzročajo nič drugega kot slabo voljo med sosednima narodoma, toda nemo goče nam je molče prezreti kritike na račun Slovencev kot naroda, češ da si lastimo tujo zemljo. Vsi, ki nas v zvezi s tem napadajo, naj rajši razmislijo vlogo, ki so jo pri tem odigrali: a) prebivalci vasi, ki so se 27.2.1955. odlo-

čili, da hočejo biti v Sloveniji;  
 b) Poslanci hrvaškega Sabora, ki so priključitev odobrili, in brez katerih odobritve Slovenska Skupščina o tej stvari sploh ne bi mogla debatirati;  
 c) Hrvaški poslanci Zvezne skupščine, ki so brez protesta končno veljavno odobrili odcepitev teh vasi od Hrvaške.

J.G.

G.Urednik! - Nekateri menijo, da so vsi narodni pregovori proizvod "narodne modrosti", čeprav je dejstvo, da je precej pregovorov takih, ki predstavljajo "narodno neumnost". Nekateri pregovori veljajo samo za gotove prilike, medtem ko so za druge prilike nesmiselni. Narodni pregovor, ki ga navaja g.R.V. "Imenuj greh, to da ne grešnika" ima smisel v zvezi z vero, toda nikakor ne v zvezi z legalnimi, ekonomskimi in političnimi situacijami.

Ne vem, zakaj se g.V.R. razburja zaradi mojega pisanja (ne debate!) o HRVATSKI ZORI in njenem uredniku g.Kalebu? Z g.Kalebom se ne strinjam in njegove poglede smatram za nedemokratične; skupino, kateri pripada, pa za totalitarno. Zato tako tudi napišem. G.Kaleb mi seveda ne ostane dolžan, toda dvomim, da sem ga s svojim pisanjem osebno užalil - kot ni on užalil mene s svojim. Jezik, ki se uporablja v politiki, ni vedno podoben jeziku, ki se ga uporablja na pikniku, posebno če ni v časopisu mnogo prostora, in je nujno z malim številom besed velikopovedati. Seveda sem pripravljen prositi g.Kaleba odpuščanja, če je dobil vtis, da sem skušal s svojim pisanjem oblatiti njegov karakter, toda dejstvo ostane, da mi njegovi politični pogledi niti najmanj prijetno ne dišijo.

"Ubogega g.Lavrenčiča" nisem "napadel". Ne vem, kaj je on govoril na omenjenem stanku, a vem, kaj je poročala NASA REČ, namreč, da je g.Lavrenčič "govoril v ime nu Slovencev". Če to ni slučaj, potem more to pojasniti g.Lavrenčič sam s pismom KT-ju. Izgleda, da se z g.R.V. nekoliko razlikujeva, kar se tiče pojma "govoriti v imenu" nekoga (naroda itd.). Po mojem "govori v imenu" nekoga nekdo, ki ima pooblastilo, tj. kot delegat, predstavnik. Toda če nekdo govori v imenu slovenskega naroda brez pooblastila - potem je vprašanje, kdo ne pozna manir, ali govornik ali pa oni, ki mu to pravico osporava?

Sicer pa se mi zdi malo čudno, da g.R.V. pravi, da je možno "govoriti v imenu Slovencev", kadar se n.pr.izjavlja, da je Ljubljana slovenska in ne italijanska.

(Konec na str.7.spodaj)